

11. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления / Э. Майер. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 96 с.
12. Манн Р. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью / Р. Манн, Э. Майер ; пер. с нем. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 304 с.
13. Пушкар М. С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту / М. С. Пушкар, Р. М. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 370 с.
14. Сафаров О. Практика контроллинга: что препятствует успеху? / О. Сафаров // Консультант. – 2007. – № 23. – С. 27–31.
15. Теплова Т. В. Финансовые решения: стратегия и тактика : учебное пособие / Т. В. Теплова. – М. : ИЧП “Издательство Магистр”, 1998. – 264 с.
16. Терещенко О. О. Поняття “контролінг” та “управлінський облік” у теорії і практиці / О. О. Терещенко // Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 137–145.
17. Уткин Э. А. Контроллинг – российская практика / Э. А. Уткин, И. В. Мартынюк. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 271 с.
18. Фалько С. Г. Контроллинг: национальные особенности – российский и американский опыт / С. Г. Фалько, К. А. Рассел, Л. Ф. Левин // Контроллинг. Технологии управления. – 2003. – № 2.
19. Фалько С. Г. Контроллинг: национальные особенности – российский и американский опыт / С. Г. Фалько // Контроллинг. Технологии управления. – 2005. – № 2. – С. 14–18.
20. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Д. Хан ; пер. с нем. / [под ред. и с предисл. А. А. Турчака и др.]. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
21. Хорнгрен Ч. Управленческий учет / Хорнгрен Чарльз, Фостер Джордж, Датар Шрикант. – 10-е изд. – С. Пб. : Питер, 2008. – 1008 с.
22. Цигилик І. І. Контролінг : навчальний посібник / І. І. Цигилик. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 76 с.

Рецензенти:

Лук'янова В.В. – доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємства і підприємництва Хмельницького національного університету;

Ларіонова К.Л. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи Хмельницького національного університету.

УДК 338.46

ББК 65.05

Кінаш І.П.

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАДОВОЛЕННІ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ

Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу,
кафедра менеджменту і адміністрування,
76008, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15,
тел.: 0342507623

Анотація. Проаналізовано тенденції розвитку комунікаційної інфраструктури України, визначено її місце в задоволенні потреб споживачів.

Ключові слова: розвиток, соціальна, комунікаційна, транспортна, інформаційна інфраструктури.

Annotation. The tends of developing the communication infrastructure in Ukraine are analyzed. The role of the infrastructure in satisfying the consumer needs is defined.

Key words: development, social, communication, transport, information infrastructure.

Вступ. Соціальна інфраструктура є однією з найбільш суттєвих секторів економіки, що динамічно розвивається та формує передумови для переходу країни до сталого розвитку. Підтримка економічного курсу на сталий розвиток соціальної інфраструктури можлива, перш за все, за умови успішного розвитку її складової – комунікаційної інфраструктури. Комунікаційна інфраструктура в нашому дослідженні включає інформа-

ційну інфраструктуру – засоби зв'язку (телефони, Internet, факс, засоби масової інформації й т. п.) і транспортну інфраструктуру (автомобільні дороги, автомобілі, автобуси, тролейбуси тощо). Як відомо, ефективна комунікаційна інфраструктура дає змогу різко розвивати економіку інформації, скорочувати час на висунення та обговорення нових ідей, проектів, людей, а також сприяє підвищенню рівня комплексного розвитку регіонів держави, ефективності всього суспільного виробництва. Цим самим вона здатна допомогти державі у вирішенні багатьох політичних, економічних і соціальних завдань.

Дослідження проблематики розвитку комунікаційної інфраструктури України та її регіонів займає важливе місце в роботах і публікаціях вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема, науковцями О.М.Ложачевською [1], З.С.Варналієм [2], обґрунтовано місце й роль транспортної інфраструктури в системі організаційно-економічного механізму розвитку регіону. Наукові здобутки Ю.Є.Пашенка [3], І.Р.Юхновського, Г.Б.Лебеди, Т.І.Попової [4], В.І.Куценко [5] присвячені оцінці сучасного стану та перспектив транспортної інфраструктури. А.М.Редзюк [6] досліджує проблеми розвитку автомобільного транспорту. Викликають цікавість наукові розвідки А.М.Ткаченко [7], Н.М.Ткачова, О.І.Чорноус [8], які визначають роль транспортної інфраструктури та її значення в механізмі державного управління. В умовах переходу держави до сталого розвитку ряд досліджень спрямовані на вивчення впливу транспортної інфраструктури на довкілля. У цьому плані варто звернути увагу на роботи Ю.Ф.Гутаревича, Д.В.Зеркалова, А.Г.Говоруна [9] та ін. Аспектами розвитку інформаційної інфраструктури займаються вчені Л.В.Губерський, Є.А.Макаренко, Є.С.Камінський [10]. Оскільки комунікаційна інфраструктура функціонує в нових умовах, дослідження закономірностей її розвитку та визначення її ролі в задоволенні потреб споживачів набуває особливої актуальності.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення тенденцій та особливостей розвитку комунікаційної інфраструктури держави, визначення її ролі в задоволенні потреб споживачів.

Результати. В Україні відбуваються помітні зрушення в розвитку інформаційної інфраструктури. Технологічною передумовою таких зрушень є наявність комп'ютерної техніки та розвинутої інфраструктури зв'язку. Розвиток комунікаційної інфраструктури збільшує можливості й урізноманітнює вибір сфер діяльності інших її складових, розширює межі співпраці, взаємоінформування в бізнесі, науці, освіті, сприяє появі нових засобів пізнання, збільшує доступ до інформаційних ресурсів. Сучасний телефонний зв'язок обмежений у можливостях модифікацій, швидкості передачі інформації, передачі великих обсягів даних. Збільшення пропускної здатності каналів передачі інформації сьогодні досягається за рахунок переходу на цифрові лінії зв'язку, використання комп'ютерної телефонії. Зарубіжні експерти вважають, що в перспективі це дозволить послабити гостроту впливу на процес комунікації таких факторів, як лінгвістичні або етнічні відмінності, географічна роз'єднаність й ізольованість. У той самий час вимоги до телекомунікаційного сервісу, до якості наданих послуг (швидкість передачі, час доступу, надійність передачі даних та інші показники) з боку різних категорій користувачів будуть зростати. Динаміка розвитку інформаційної інфраструктури України подана в табл. 1.

Розвиток інфраструктури зв'язку більшою мірою зберігає позитивну тенденцію. Так, забезпеченість населення стаціонарними телефонними апаратами в середньому в Україні становить 61 одиниці на 100 сімей. Найвищий рівень забезпеченості в Одеській області (120), у м. Київ (101), м. Севастополь (80), а найменший – у Закарпатській (46), Вінницькій та Луганській (45), Кіровоградській (41) областях. Матеріали досліджень свідчать, що впродовж 2005–2010 рр. більше ніж удвічі зменшилася кількість міжміських таксофонів і трансляційних радіоточок проводового мовлення. Проте суттєво збільшилася кількість абонентів мобільного зв'язку та кабельного телебачення. У 2010 р. мобільним стільниковим зв'язком користувалося 53,9 млн осіб, у тому числі 30,2 млн домашні

користувачі, у той час, коли у 2005 р. мобільним стільниковим зв'язком користувалося понад 30,0 млн осіб, у тому числі 13,0 млн – домашні користувачі. Кількість абонентів мобільного зв'язку у 2010 році на 1 000 чоловік населення склала 1 178 чоловік.

Таблиця 1

Динаміка розвитку інформаційної інфраструктури України

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010 до 2005, %
Кількість абонентів мобільного зв'язку, тис.	30 013,5	48 987,3	55 240,4	5 569,0	55 352,1	53 928,8	179,7
Кількість міжміських таксофонів, од.	57 818	55 950	47 282	41 616	31 118	27 433	47,4
Кількість абонентів кабельного телебачення, тис.	2 577,2	2 809	3 237,1	3 486,2	3 478,7	3 455,8	134,1
Кількість абонентів мережі Інтернет, тис.	711,4	957	1 374,6	1 905,1	2 797,1	3 661,2	514,6
Кількість домашніх телефонів, тис.	9 153,3	9 556,9	10 090,5	10 290,1	10 192,8	10 156,1	111,0
Кількість трансляційних радіоточок звукового проводного мовлення, тис.	6 086	5 393	4 748	3 678	3 012	2 652	43,6
Розподіл газет за типами, од.	2 974	2 918	2 885	2 647	2 499	2 347	78,9
Розподіл періодичних видань (журналів, збірників, бюлетенів)	2 182	2 301	2 430	2 422	2 515	2 811	128,8
Виставкова площа, тис. кв. м	1 231,1	12 292,3	1 476,3	1 836,4	1 267,2	1 268,1	103,0

Джерело: складено автором за матеріалами офіційного сайту Держкомстату України www.ukrstat.gov.ua.

Темпи зростання українського Інтернету досить високі. Так, якщо в Україні у 2005 р. кількість абонентів мережі Інтернет становила 711,4 тис., то вже у 2010 – 3 661,2 тис., що більше ніж у п'ять разів. Саме Інтернет поступово стає одним із джерел одержання інформації, випередивши телебачення та радіо. Для багатьох він ефективно замінює спілкування телефоном або поштою. Завдяки послідовному еволюційному розвитку й нарощуванню функціональних можливостей Інтернету, створюються хороші умови для поступового оволодіння необхідними навичками роботи в мережі в найширших верствах населення. Дані досліджень “Центром цифрового майбутнього” указують на те, що більшість з опитаних нікуди, крім Інтернету, за інформацією не звертаються. Однією з основних причин такого явища став розвиток технологій, який забезпечив швидкий доступ до мережі й, крім цього, висока якість пошукових систем. Для одержання відповіді на запитання в Інтернеті потрібно в середньому не більше 10 секунд. Дослідження вказують, що в США інформації в Інтернеті довіряють 48% респондентів, у Китаї – 58%, Угорщині – 60%, у Південній Кореї – 70%, у Німеччині – 25%, а в Японії – тільки 13% [11]. Досвід розвитку Інтернету продемонстрував, що потреби в нових послугах зростають швидше, ніж вони з'являються. Більшість наявних нині в Інтернеті послуг розробляється стихійно для забезпечення зростаючих потреб населення. Використання Інтернету відкриває широкі можливості споживачів як на роботі, так і в повсякденному житті.

Телебачення та радіо відіграють у розвитку держави й особистості важливу роль, адже є запорукою свободи слова й гарантом плюралізму інформації. Упродовж досліджуваного періоду на ринку телебачення та радіо відбулися суттєві зміни. Створюються телеорганізації, розбудовуються нові телекомунікаційні мережі. Нині в системі Держкомтелерадіо України функціонують 24 обласні державні телерадіокомпанії, державна телерадіокомпанія “Крим”, а також регіональні телерадіокомпанії в містах Київ і Севастополь. Успішно розгорнули свою діяльність як державні, так і приватні ЗМІ. Причому частка недержавного сектору телебачення й радіомовлення в телерадіоінформаційному просторі держави перевищує 96%, і тільки 4% належать державним мовникам. До найбільш рейтингових державних каналів телебачення та радіомовлення слід віднести Перший національний телеканал, Національну радіокомпанію України, Державну телерадіокомпанію “Всесвітня служба”. Найбільші недержавні канали телебачення та радіомовлення: телеканал “Інтер”, Новий канал, телеканал 1+1, 5 канал, телеканал СТБ ТРК “Україна”, Gala-радіо, радіо “Європа FM”, радіо “Свобода”, радіо “Хіт-FM”, радіо “Ера-FM”. Партнерами загальнонаціональних і мережевих компаній стають й оператори кабельного телебачення. У кабельних мережах поруч із національними телеорганізаціями представлені всесвітньо відомі компанії “Дойчевелле”, Бі-Бі-Сі, “Дискавері” та ін. Слід зазначити, що різке збільшення кількості суб’єктів телерадіоінформаційної діяльності призвело до того, що нині радіочастотний ресурс, призначений для трансляції теле- та радіопрограм, практично вичерпаний. Вихід із ситуації вбачається в запровадженні з 2012 року в Україні системи цифрового мовлення на основі європейського стандарту радіомовлення DVB-T2, застосування якого дасть змогу набагато ефективніше використовувати радіочастотний ресурс. Звичний нині ефірний ТВ-сигнал буде повністю відключений, а споживачам доведеться мати спеціальний декодер. У державному бюджеті на 2012 рік виділено 350 млн грн на закупівлю спеціальних декодерів конкретних виробників. Двадцять першого березня 2012 Кабінет Міністрів України прийняв постанову “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення” [12].

Випуск книг, брошур здійснюють видавництва та видавничі організації. Нині їх кількість налічує 22 828 од. Більшість із них приватної форми власності (кількість видавництв державної форми на початок 2012 р. – 978 од., а видавничих організацій – 6 851). Найпотужнішими суб’єктами цієї інфраструктури є видавництва “Донбас”, “Світ”, “Каменяр”, “Таврида”. У регіональному розрізі найбільше суб’єктів у Харківській, Львівській, Тернопільській, Донецькій областях і в столиці. Інформаційній інфраструктурі належить важлива роль у формуванні позитивного іміджу України. Завданням державних засобів масової інформації є: висвітлення досягнень в економіці, використання виховного значення державних свят, акцентування уваги на успіхах українців у науці, мистецтві, бізнесі, державній службі, медицині, спорті тощо.

Досліджуючи аспекти розвитку транспортної інфраструктури України, варто зазначити, що вона в цілому задовольняє лише базові потреби населення в перевезеннях. Нині довжина автомобільних доріг з твердим покриттям складає 165,8 тис. км, що є практично незмінною 7 останніх років. Якісні показники щодо швидкості, якості й ефективності перевезень пасажирів поки що не відповідають сучасним вимогам. Середня швидкість руху на автодорогах України у 2–3 рази нижча, ніж у західноєвропейських країнах [13, с.10]. Безпечність автомобільними шляхами та їх технічний стан не можуть задовольняти потреби споживачів. Так, матеріали досліджень свідчать, що в Україні слід відремонтувати 90% доріг [14]. Необхідність модернізації мережі автошляхів України диктується також стрімким зростанням кількості АТЗ усередині країни, перш за все легкових, що вимагає збільшення пропускної спроможності доріг. Крім того, вітчизняні автошляхи не вигідно відрізняються від європейських нерозвиненістю дорожньої інфраструктури, недостатньою кількістю пунктів автомобільного сервісу, транспортних стоянок під охоро-

ною, пунктів зв'язку, кафе, готелів, кемпінгів та ін. На дорогах країни ведеться відносно активно будівництво лише однієї складової інфраструктури – автозаправних станцій, яке, проте, є далеким від системи й потреб комплексного розвитку [15]. Кількість пасажирських автобусів у 2010 р. складала 171,5 тис., що на 8,7% менше, ніж у 2008 р. Кількість тролейбусних машин також суттєво знижується. Так, якщо у 2005 р. їх було 4 554 од., то вже у 2010 р. – 3 710, що на 18,6% менше.

Висновок. Дослідження особливостей функціонування комунікаційної інфраструктури України вказує про її адаптацію до змін ринкових умов і дозволяє зробити загальні висновки про тенденції її перетворень і можливості задоволення зростаючих потреб споживачів. Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування шляхів підвищення рівня розвитку комунікаційної інфраструктури держави, розроблення практичних рекомендацій щодо її раціонального використання, підвищення ефективності діяльності з метою налагодження та покращання зв'язків із споживачами, економічних зв'язків як окремих територій, так і всієї держави в цілому.

1. Ложачевська О. М. Управління функціонуванням та розвитком транспортного комплексу регіону : монографія / О. М. Ложачевська. – К. : НАУ, 2002. – 248 с.
2. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
3. Пашенко Ю. Є. Розвиток та розміщення транспортно-дорожнього комплексу України в умовах інтеграційних процесів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.10.01 / Ю. Є. Пашенко ; НАН України, Рада по вивч. продукт. сил України. – К., 2006. – 31 с.
4. Юхновський І. Р. Транспортний комплекс України. Автомобільні дороги: проблеми та перспективи / Юхновський І. Р., Лебеда Г. Б., Попова Т. І. ; Міжвід. аналіт.-консультат. рада з питань розв. продукт. сил і вироб. відносин. – К. : ФАДА, ЛТД, 2004. – 177 с.
5. Куценко В. І. Соціальний вектор економічного розвитку / В. І. Куценко. – К. : Наук. думка, НАН України, 2010. – 735 с.
6. Автомобільний транспорт України : стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / ред. А. М. Редзюк ; Держ. п-во “Держ. автотранспорт. НДП”. – К. : ДП “ДержавтотрансНДПроект”, 2005. – 400 с.
7. Ткаченко А. М. Державне регулювання у сфері транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України : монографія / А. М. Ткаченко. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 279 с.
8. Ткачова Н. М. Роль автотранспортного комплексу у механізмі державного управління регіонів України / Ткачова Н. М., Черноус О. І. // Зб. наук. праць ДонДУУ “Державне регулювання економічного розвитку регіонів та підприємств”. Серія “Державне управління”. – Донецьк : ДонДУУ, 2004. – Т. V. – Вип. 42. – С. 67–73.
9. Екологія та автомобільний транспорт : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Гутаревич Ю. Ф., Зеркалов Д. В., Говорун А. Г. та ін.] ; Нац. транспорт. ун-т. – [2-ге вид., переробл. та допов.]. – К. : Арістей, 2008. – 296 с.
10. Інформаційна політика України: європейський контекст : монографія / [Л. В. Губерський, Є. А. Макаренко, Є. С. Камінський та ін.]. – К., 2007. – 345 с.
11. Режим доступу : <http://www.digitalcenter.org/pages/archive.asp/>.
12. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення” від 21.03.2012 № 245 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/newsnpd>.
13. Реалізація потенціалу транспортної інфраструктури України в стратегії посткризового економічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>.
14. Названы самые опасные дороги Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [Weekly.ua](http://www.Weekly.ua).
15. Вдовенко Ю. С. Приватно-державне партнерство в автодорожній сфері : монографія / Ю. С. Вдовенко. – Чернівці : ЧДТУ, 2009. – 198 с.

Рецензенти:

Петренко В.П. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Малинка О.Я. – кандидат економічних наук доцент кафедри менеджменту і адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.